

йти на компроміс, поступатися один одному або обговорювати проблеми для пошуку задовільного рішення для всіх.(10)

Однак за концепцією Томаса-Кіллена, основні стратегії людської поведінки в конфліктній ситуації поділяються на 5 видів: уникнення, суперництво, пристосування, компроміс, співробітництво.

Поступка може бути прийнята опонентом як прояв слабкості і привести також до ескалації його тиску і вимог. Компроміс, дійсно, хороший вихід, але він діє тимчасово. Оскільки жодна зі сторін не задовольняє свої інтереси повністю, і основа для сімейного конфлікту зберігається. Успішне співробітництво сприяє поліпшенню відносин і бажанням продовжувати взаємодію в майбутньому.

Сімейні конфлікти проявляються як зіткнення інтересів членів сім'ї в їх спільній життєдіяльності. З одного боку, вони викликають емоційну напруженість в сім'ї, і можуть призводити до «кризи», який в своєму крайньому прояві призводить до розлучення подружжя. З іншого боку, конфлікти висловлюють бажання і наміри членів сім'ї, представляючи себе як частина сімейної комунікації, і сприяють початку впорядкування сімейних взаємин. У врегулюванні сімейних конфліктів важливі і результат рішення, і відносини між членами сім'ї, варто докласти зусилля і витратити час на досягнення співробітництва.

УДК 373.2.016:511-028.31(043.2)

РУСИН Н.М., СІДЛАК Я.,
Мукачівський державний університет

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЛІЧИЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Численні дослідження педагогів і психологів (А.М.Леушина, Г.С. Костюк, В. В. Данилова та ін.) Показали, що оволодіння дітьми рахунком здійснюється поступово і проходить ряд етапів.

Навчання рахунку починається з практичних дій з множинами, дроблення їх на елементи, порівняння суміжних множин. Рахункова діяльність умовно може бути поділена на окремі етапи, а саме процес рахунку і підсумок, в зв'язку з чим виділяється співвіднесений і підсумковий рахунок. Процесом рахунку, т. п. співвіднесеним рахунком (назвою чисел) діти опановують швидше. Підсумок рахунку засвоюється значно важче.

А. М. Леушина визначила шість етапів розвитку лічильної діяльності у дітей. При цьому перші два етапи є підготовчими. У цей період діти оперують з множинами, не використовуючи чисел. Оцінка кількості здійснюється за допомогою слів «багато», «один», «жодного», «більше - менше - порівну». Ці етапи характеризуються як дочислові.

Перший етап можна співвіднести з другим і третім роком життя. Основна мета цього етапу - ознайомлення зі структурою множини. Основні способи - виділення окремих елементів у множині і складання множини з окремих елементів. Діти порівнюють контрастні множини: багато і один.

Другий етап також дочисловий, однак, в цей період діти опановують рахунком на спеціальних заняттях з математики. Мета - навчити порівнювати суміжні множини поелементно, тобто порівнювати множини, що відрізняються за кількістю елементів на один.

Математика володіє унікальним розвиваючим ефектом. Вона найкращим чином формує прийоми розумової діяльності і якості розуму, але не тільки. Її вивчення сприяє розвитку пам'яті, мови, уяви, емоцій; формує наполегливість, терпіння, творчий потенціал особистості. Математик краще планує свою діяльність, прогнозує ситуацію, послідовніше і точніше викладає думки, краще вміє обґрунтувати свою позицію. Саме ця гуманітарна складова, безумовно, важлива для особистісного розвитку кожної людини, і є головним завданням предмета математики. Математичні знання в ньому є не самоціллю, а засобом формування саморозвиваючої особистості.

Основні способи - накладання, прикладання, порівняння. В результаті цієї діяльності діти повинні навчитися встановлювати рівність з нерівності, додаючи один елемент, т. п. збільшуючи, або прибираючи, т. п. зменшуючи, множину.

Третій етап умовно співвідноситься з навчанням дітей п'ятого року життя. Основна мета – ознайомити дітей з утворенням числа. Характерні способи діяльності – порівняння суміжних множин, встановлення рівності з нерівності (додали ще один предмет, і їх стало порівну - по два, по чотири і т. д.).

Результат - підсумок рахунку, позначений числом. Таким чином, дитина спочатку опановує рахунком, а потім усвідомлює результат – число.

Четвертий етап оволодіння лічильної діяльністю здійснюється на шостому році життя. На цьому етапі відбувається ознайомлення дітей з відносинами між суміжними числами натурального ряду.

Результат – розуміння основного принципу натурального ряду: у кожного числа своє місце, кожне наступне число на одиницю більше попереднього, і навпаки, кожне попереднє – на одиницю менше наступного.

П'ятий етап навчання рахунку співвідноситься з сьомим роком життя. На цьому етапі відбувається розуміння дітьми рахунку групами по 2, по 3, по 5.

Результат – підведення дітей до розуміння десяткової системи числення. На цьому навчання дітей дошкільного віку зазвичай закінчується.

Шостий етап розвитку лічильної діяльності пов'язаний з оволодінням дітьми десятковою системою числення. На сьомому році життя діти знайомляться з утворенням чисел другого десятка, починають усвідомлювати аналогію утворення будь-якого числа на основі додавання одиниці (збільшення: числа на одиницю). Розуміють, що десять одиниць складає один десяток. Якщо

до нього додати ще десять одиниць, то вийде два десятка і т. д. Усвідомлене розуміння дітьми десяткової системи відбувається в період шкільного навчання.

Одна з основних програмних завдань навчання дітей п'ятого року життя полягає у формуванні у них вміння рахувати, виробленні відповідних навичок і на цій основі розвитку уявлення про число.

В ході вправ з навчання рахунку необхідно сформувати у дітей уміння співвідносити назване по порядку число з одним з предметів, не пропускати предмети, числа і не називати їх повторно. Дошкільнята повинні засвоїти, що останнє з названих при рахунку чисел дає відповідь на питання про кількість предметів в групі, яка перераховується. Навчання лічбі шляхом поелементного зіставлення предметних множин допомагає підготувати дітей до пізнання відношень між числами.

Домогтися розвитку передумов математичного мислення одним тільки вивченням поняття числа і навчанням усвідомленого рахунку неможливо, адже предмет математики є більш широким поняттям, що включає в себе багато напрямків.

Педагогу слід враховувати, що лічильні навички, як і будь-які інші, будуть розвиватися при багаторазовому повторенні вправ, в результаті організованого навчання. Отже, завдання, де діти застосовують лічильні навички і закріплюють їх, повинні бути цікавими та різноманітними.

УДК 373.3

РУСИН Н.М., СІДУН Я.,
Мукачівський державний університет

СУТНІСТЬ І ФОРМИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема диференціації навчання не нова в психолого-педагогічній науці. Її корені проникають до глибини попередніх сторіч. Протягом багатьох віків питання диференціації розглядалися у руслі загальної проблеми індивідуального підходу в процесі навчально-виховної роботи. В цьому аспекті стають цікавими загальнодидактичні й педагогічні положення, що стосуються понять форми, принципів індивідуального навчання.

Психологи розрізняють внутрішню і зовнішню форми диференціації (В.Крутецький, Ю.Орлов, В.Фірсов та ін.).

Внутрішня – це різне навчання дітей, яких відбирають за певними ознаками. Воно будується на базі цілковитого врахування індивідуальних і групових особливостей дітей. Передбачається варіативність темпу вивчення навчального матеріалу, розподіл навчальних завдань на різні ступені труднощів, вибір різних видів діяльності, визначення характеру і ступеня дозування допомоги з боку вихователя. Внутрішня диференціація передбачає розподіл дітей на мікрогрупи (в середині групи), виконання навчального завдання на різних рівнях і різними прийомами. Особливості внутрішньої

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>